

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampelj) anese vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
na mesec . . . . . — 80 "
posamezne številke po — 7 "
Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedija v
Blaznikovi tiskarnici na Brezju.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Kako brezverstvo samo sebe šiba.

„Narod je nezavedoma povedal nekatere
resnice, ktere ravno njegovo počenjanje v črne
temnice obsojujejo in ga zaznamujejo za očaka
mladoslovenskih „mračnjakov“.

Prva resnica je: „da je naše slovensko
duševno gibanje na literarnem polju zadnja leta
pešati začelo.“ — Od kdaj je pešati začelo?
Ali ne od takrat, ko se je pričelo polagoma
zoper vero rogoviliti, če tudi v začetku bolj
natihoma in pristransko? Odkar so v šolah
prestrojili šolsko osnovo, odkar so posamezni
učeniki jeli zoper vero in cerkev v svojem uče-
nji rogoviliti (kar smo večkrat grajali), odkar
so šolske ure tako pomnožili, da ne more lahko
kak učenec za-se posebej kaj brati in se v pri-
ljubljeni tvarini strokovnjaško izobraziti: od
tistega časa je dosti blelih obrazov, ki grejo
po dokončanih študijah za sušico pod zemljo;
malo — malo pa učencev, kateri bi bili sploh
v dotičnih znanstvih dobro podučeni, ali pa po-
sebeno izvrstni, in sploh tožijo učeniki v visokih
šolah, da pridejo mladenčji iz srednjih šol silo
slabo pripravljene v visoke šole, in kar je ne-
koliko bolj, jim prav velikokrat iz oči in z
obličja smrt gleda. To je faktum, ki ga tajite,
če ga morete!

Druga resnica, ki jo „Narod“ priznava, je
ta: da vendar le duhovstvo je ustanovilo začetek
in podlago slovenskemu slovstvu, ktere ga pa
on nikoli dosti z „mračnjaštvom“ in drugim
zasramovanjem okidati ne more. Nič ne po-
maga, če „Narod“ v svojem navdušenju za sra-
motno renegatstvo odpadnika Trubarja preslav-
lja z imenom „veliki naš Trubar;“ ker bil je
vender le duhoven, kateri vsi so sicer sedajno

dobo „Narodu“ „mračnjaki“, ako so značajni
katoličani, in ne breznačajni renegati; ga ne
mara vest peče, ker je sam „quasi unus ex eis?“
Zakaj pa je „Narod“ nedavno zabavljal čez
sv. Cirila in Metoda, ki sta bila slovenstvu in
slovanstvu menda vendar vse kaj družega, ka-
kor pa „veliki Trubar in njegovi luteranski
drugovi“? Kakor v začetku „Taglat“, tako
zdaj „Narod“ o vsaki priliki preslavlja lute-
ranstvo; vžgal pa si je ravno s tim tako
sramotno liso na čelo, da mu ne bo nikdar več
izbrisana, naj si jo tudi z isopom izmiva.

Tretja resnica, ki jo je „Narod“ izrekel,
pa tudi sam sebe z njo kavsnil, je ta, da „du-
ševno gibanje na literarnem polju je dalo nagib
k narodnemu delu.“ — Naj vpraša možé, ki so
še živi in to reč dobro vedó, kje se je pričelo
„duševno-gibatí“ precej let pred 48. letom, in
odgovorili mu bodo, da ravno pri tistih, ki jih
„Narod“ z „mračnjaki“ zmerja. V Ljubljani
zraven Metelkovega tihega poduka v slovenšini
pri bogoslovcih in nekterih prostovoljnih osmo-
šolcih se skoraj živa duša ni zmenila za slovenski
napredek, ko so si bogoslovci napravili svojo
slovansko knjižnico, si privzeli nekatere
dijake, se vadili v slovanskih narečjih, v zlogu.
se zbuja k domoljubju itd., in od njih se je
razširila domoljubnost med dijake in druge po
mestu in po deželi. Znane so nam vse takratne
razmere, znano nam je, kako je mala klica
segala med dijake, naslednje juriste itd. in za-
nesljivo smemo reči, da brez tega začetka bi
48. leta v Ljubljani komaj kak človek bil le
zini v prid slovenščine. In ko bi bila tista
doba zamujena, je vprašanje, ali bi se ne bila
Ljubljana še nadalje tako globoko zakopavala
v nemštvo, kakor n. pr. Maribor, Celje itd.

Tako je bilo tudi drugod, še celo v Celovcu.
Pri katoličanstvu, pri cerkvi ima nova slovenska
domoljubna éra svoj početek in svoj pospéh;
ko se je jelo katoličanstvo odrivati, je vse jelo
zastajati. Prav toraj pravi „Narod“: „nazaj mo-
ramo poseči in navezati na delo, kjer je puš-
čeno“, — prav pravi, ko bi le tudi pravo mislil!

Prav lažljivo in brez vse sramožljivosti
„Narod“ katoliško prizadevanje imenuje stran-
ko. Kakošna je to stranka v deželi, kjer je
razun pešice tujcev ves narod kompaktno
katolišk? Stranko hočejo še le tako ime-
novani „mladi“ napraviti s svojim brezver-
stvom; pa odpadstvo ni vredno imena „stran-
ke“, kakor se mala peščica protestantov ne more
prav za prav stranka imenovati.

Vsakdo toraj lahko previdi, kako žaljive
za ves slovenski narod so naslednje besede v
„Narodu“: „Literatura je sama sebi namen,
ona ima služiti le čistemu človečanstvu in na-
rodu, nikdar ne kaki stranki. Tisti toraj, ki
hočejo pri nas literaturo — tudi dnevno —
klerikalizmu, pietizmu ali pobožnjaštvu (tako
odpadnik psuje našo katoliško vero!) pokorno
in služno napraviti, ki zato po svoje unifor-
mirajo naša literarna društva, izrivajo iz njih
talente in zmožne moči (kdaj in ktere neki?),
samo ker niso njihove vere in bratovščine“...
Kdo je tisto „čisto človečanstvo in narod?“
Nobeno drugo ne, kakor čisto brezverstvo
— po tem modrovanju. Tacega pa v sloven-
skem narodu dozdaš še ni bilo, hočejo ga „čisti
brezverci“ še le ustanoviti; zato bi radi napra-
vili vse „brezversko“: „brezversko šolo“, brez-
versko „slov. Matico“, „brezverske časnike“ in

*) Zato zopet hujska zoper profesorja M. !
Pošljite že vender kacega „Kobila-Jurja“ namesto

Podlistek.

Kavkaz.

Spisal

Leop. Gorenjec.

(Dalje.)

Kislarski bivatelji v njem začetek pomladi
in poletja vsako leto s ženami, otroki in služ-
niki vred slavé do pozne noči. Georgijanske,
tatarske, armenske in ruske pesni, ples, tle-
skanje z rokami, krik in streljanje se razlega
po lesi; pod tem drevesom godejo na gosli,
pod tem šale brijó, kje drugod bobnajo, blizu
tam se rujó in takajo na stavo; ta ali ta Ar-
menec kozolce preobrača, temu se gledalci ču-
dijo, ker se valí po cesti, kakor kos lesa itd.
Te vaje pa so jim na hvalo, kajti pripetilo se
je uže, da je Armenec vsled take svoje gibč-
nosti iz zajetja otel se, ko so o ponočnem po-
čitku na stepi lupeži gnali se za drugim plenom,

ter zaločence zvezanih rok in nog samotne
popustili. O nekem Armenci iz Mozdoka se
pripoveda, ko je o poletnej noči dve vrsti daleč
— noter do ruske postaje valil se; straža je
menila, da je Armenec kakov lisijašk lupež,
toraj je hotela streljati vá-nj, ali puška je vsled
jutranje vlažne megle odnehala — in vstali
krič je iz postelji izgnal komisarja, kateri je
znal armenski govoriti, sicer bi bil ruski bo-
dak Hačatura Tavakalova za zmerom osvobodil
upanja, da svoj nenavadni pot komu razodene
kedaj.

Ob Tereku, tem dobrodejci Kavkaškega
kraja, krajine so krasne in divje. Terek vlaži
mestne vrtove, goni mlinska kola in na svojem
hrbtu nosi hrastove čoke s Črnih gor. Živi
mного velikih in malih rib v svojih zalivih;
po zimi se na ozko vije od brega do brega po
svojej širokej strugi, zato Čečenec brezi za-
preke hodeva lupežit h Kislarju. Na pomlad,
ko hitro se na milem solnci sneg jame tajati,
razmnoži se in uhaja čezi obrežje. Le škoda,
ker nij plaven (schiffbar); Kavkaškej krajini
bi dajalo to mnogo užitka, mesto Kislar bi
svoje pridelke po njem, ne na vozeh, lahko

prevažal prav do ustja in dalje po Hvalinskem
morji — noter do Astrahana; a nazaj bi roba
iz Nižegrada mej Kavkaške narode in v Per-
zijo vozila se po tem vodnem poti, ne bilo bi
treba voziti je po pustih stepah ob Hvalinskem
morji. Vsekako bi bilo veliko dobička. Da bi
Terek bil plaven, treba bi bilo poglobočiti le
nekatera ramena, katera so plitva vsled mno-
goletnega nanosa.

O začetku mesta Kislarja nij znano nič
gotovega. Narod si pripoveda dve pripovedi.
Eden Perziških kraljev, ko zvé, da nekateri
nezadovoljni kani njegovega brata jako hvalijo,
povabi jih na gostijo in dáde svojega brata
oslepiti. Ko bratove oči zagleda na okrožniku,
pokropí jih sè solzami, pokrije z rumenjaki in
opomni: „Nesrečni brat, poslé bodem pa ljubil
te, ker ne bodeš več s kraljem tekmal!“ Sle-
pec pa nij ostal doma, šel je h Kumikom in
vabil na osveto; a kan, njegov prijatelj, sklical
je gorjance na krutega kralja. Tereku obrežje
se je kar treslo pod oklepljenimi vojščaki.
Ali nenadoma je umrl ta, katerega so hoteli
osvetiti. Po obedu je ugasnil kraljevi brat po
hudih bolečinah, a nihče nij tajil, da ga je šah

ker vere ni misliti pri kozlih in teletih, ampak pri ljudéh, toraj — kaj pa da — tudi „brezverske Slovence.“ Ali se ne pravi pa tudi vsim Slovencem zaušnice dajati, ako se njih vera kaki „bratovščini“ vstric postavlja? Ali more zaničevanje še dalje segati? Noben človek ne zahteva, da mora „Matica“ katoliški katekizem učiti,* da morajo čitalnice in druga slovenska društva katoliško vero učiti; to pa ima vesoljni katoliški narod pravico zahtevati, da se ne v „Matici“ in ne pri družih društvih, kakor ne v časnikih in slovstvu ne zatira, ne žali in ne zaničuje vera celega slovenskega naroda, hvali in preslavlja pa se luteranstvo, brezverstvo in nejeverstvo, kakor dela verodajski „Narod“ v svojo lastno sramoto in pogubo, v kvarjenje in pohujšanje našega naroda.

S.

katoliškega učenika slovenskim učencem, da bo pomagal „Narodu“ mladino „omikovati.“

*) Oni pač zahtevajo, da ne sme Matica nobene katoliške knjige natisniti, če bi bila še toliko učenostna.

Mladostenci v državnem zboru.

V nekem dopisu iz Dunaja se nam je poročalo, da dr. Razlag, dr. Vošnjak, Pfeifer in Nabergoj niso pristopili k federalističnemu klubu, ampak so ostali sami za-se in hočejo v mnogih vprašanjih tudi sami za-se postopati. G. Pfeiferju tega ne zamerimo, ker je novinec v parlamentarnem življenju; a Razlag, Vošnjak in Nabergoj, ki so v njem že skušeni, morali bi iz lastne skušnje vedeti, da posamezni na parlamentarnem polju nič ne opravijo; še tako iskrene besede poslančeve so zastoj, ako nima tovarišev, na ktere se zamore sklicovati in ki njegove tirjatve podpirajo.

Prva skrb političnih zborov je tedaj, da se enako misleči združijo v klube in se med seboj zavežejo eden drugemu podpirati in eden drugemu k veljavi pripomoči. Da si pa ti klubi zadobé nekak vpliv, morajo šteti najmanj toliko udov, kolikor jih je potreba, da morejo staviti kake predloge. V državnem zboru organizirali so se do zdaj štirje taki klubi, namreč klub naprednjakov, ki šteje okoli 80 udov, klub levega središča, ki šteje okoli 60, klub desnega središča in klub Poljakov, ki imata vsak po kakih 40 udov. Vse tiste, ki se nočejo pridru-

bil dal ostrupiti, kar je se svojim begom potrdil orožjenosa, ki je oslepljencu stregel pri mizi. Drugi orožjenosa so svojega kneza pokopali Tereku na bregu, blizu Kumiške vasi, v Perzijo pa se nijso vrnili, zato ne, ker so se bali šaha. Umerlega zaklade so razdelili med-se in naselili so se blizu Kumiške vasi, tam, kder je oslepljenec počival. Po tem časi Kumici to mesto imenujé Kisillar, to je: krasno, morda zbog krasnih Perziških brad, ali Kuslar, kar v njih jezici znamenuje „oči“ in spominja na grozno smrt oslepljenega kneza. Povest ne razodeva tega, kako je bratoma bilo ime, ni, ali je to kaj resničnega, ali ne; morda se to steza na Kislarske Fisiše (Perzije), kateri trdè, da so najstarejši bivatelji tega mesta — in ki so nekedaj bili bajè jako bogati kupci.

Druga povest pa razodevlje, da sta Tereku v strugo, kder je zdaj mesto, planili dve ruski devici, Kumiškega kana zaločenki; poginili sta rajši, nego da bi bili Tatarju kot izvoljenki živeli v zajetji. Po tistem časi so po njiju imenovali to mesto, kder sta devici (Kislar v tatarščini) vtonili.

Ob dolenjem Tereku uže od davnih časov

žiti nobenemu večjemu klubu, imenujejo v parlamentarnem življenju „divjake“ (Wilde) menda zaradi tega, ker se kakor divjaki plaho odtegujejo združenju in sami za-se živé. Dunajski listi počastili so tudi naše mladostenske zastopnike s tem priimkom, in jih s tem pred svetom stavili na smeh. Res se jim vsakdo sme posmehovati, ker vé, da se mu jih ni treba bati. Saj jih še toliko ni, da bi mogli staviti kak predlog, ali staviti kako interpelacijo. Če bodo hoteli to storiti, morali bodo pri drugih poslancih beračiti, da podpirajo njihov predlog, ali da podpišejo njih interpelacijo. Ne le, da je tako beračenje sramotno, vstane tudi še vprašanje, ali jih bodo hoteli podpirati, ali ne? Dr. Razlag je že v lanskem deželnem zboru bil to pot nastopil, ktere se zdaj na Dunaju drži; ločil se je od narodnega kluba, pa tudi k ustavovernemu ni pristopil, ampak ostal je sam za-se. In kaj je bil nasledek tega ravnanja? Morebiti si je dozdeval, da bode osnoval neko sredno stranko; a ustavoverci se niso kar nič k njemu nagnili, narodnjaki pa so se pri vseh rečéh držali klubovih sklepov, in g. Razlag ostal je samec; stavljal je predloge, a nihče jih ni podpiral, in zato niso prišli še v razgovor. Ta skušnja bi ga bila morala spametovati, in preveč je zaljubljen sam v se, ako méní, da bode na Dunaji dosegel, kar v Ljubljani ni mogel; marveč mislimo, da se mu bo v državnem zboru ravno tako godilo, kakor v deželnem, in da bo s svojimi tovariši v vseh rečéh na suhem ostal.

Če pa ti razlogi našim mladostenskim poslancem še ne zadostujejo, da bi se pridružili drugim federalistom in soglasno z njimi postopali pri vseh vprašanjih, moralo bi jih k temu pripraviti ravnanje Poljakov. Ti so že od nekdanj vajeni sami za-se biti, a kaj so dosegli? So mar Poljski kaj pridobili? Ali mar niso bili oni s svojo ločitvijo večkrat krivi, da se je ohranila ustava, ki je žugala se zrušiti? Federalistični listi so to postopanje Poljakov hudo grajali, in prišlo je do tega, da Poljakom nič več ne zaupajo, da s Poljaki tako rekoč več ne računijo, in vendar jih naši mladi posnemajo, ter še bolj rušijo federalistično stranko. Tako ravnanje je politična bedarija.

bivajo tatarske krvi ljudjé: Kumici ali Kazikumici. A ni zgodovina, ni povest ne razodevlje, kedaj so se ustanovili tu. Uže Ptolemej trdi, da je Tereku pri ustji bival ljud Kami ali Kaman. Sicer pa se Kumici sami imenujé zárod „zlate horde“ (Kipčak aul), kar se res ujemlje s tatarščino, ki se razlikuje od nogajščine. A bodi-si to ali to, povest trdi, da je za Terekom še pred nedavnim časom bilo mesto Stavropolj (Križevce). Tega mesta krščanske bivalce je uničil islam, ko je bil privihral v Hvalinske krajine — in pregnal jih je z razrušin njih mesta. Da je res stalo to mesto, priča to, ker okolico na agrahtskem predgorji tamošnji bivatelji imenujé Hut a Uè (križ) in ker so astrahanski vladike še iz početka osemnajstega stoletja imenovali se Stavropoljski vladike. Zdanji Stavropolj, véliko mesto krajine Kavkazije, tačas nij mogel še spadati k astrahanskej eparhiji, zato ne, ker se je začel stoprv 1777. leta, o ustanovljenji Kavkažke „linije“ ali Kavkažkih trdnjav.

(Dalje prihodnjé.)

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Adresa državne zbornice prišla je 19. t. m. na glasovanje; zoper njo so glasovali klub desnega središča, Poljaki in Mladostenci. — G. Herman v zboru ni govoril v imenu kluba, ampak, kakor je sam rekel, v svojem lastnem imenu. To so mu udje kluba zamerili in ustavoverni časniki oznanili so že svetu, da so Hermana iz kluba izključili, ker je v državnem zboru govoril, ne da bi bil zato pooblasten, kakor tirjajo klubove pravila. Iz tega je razvidno, kako res močno želé, da bi se federalistična stranka razdrila. Posebno pa bi radi videli, da bi zgubila g. Hermana, ki se je v svojem izvrstnem govoru pokazal za enega najnevarniših nasprotnikov ustavoverne stranke; če ne bo več v klubu, to ustavoverci dobro vedo, jim tudi ne bo nevaren, zato pa upamo, da se bode ta reč med njim in klubom z lepo poravnala in da so se ustavoverni listi prezgodaj veselili. Naši liberalci se Hermanovemu govoru posmehujejo; a to je kaj lahko, če morejo, naj ga pa zavrnejo; pa še poročevalec Herbst mu ni vedel nič odgovoriti, kar je najboljši dokaz, da je vse res, kar je govoril. Govor Hermanov preobčimo prihodnjé.

„N. fr. Presse“ očitala je 12. t. l. gospodoma Mrazoviču in Ivanu Vončini, da sta popačila več pisem in brošur, da bi Ogrsko vlado preslepila. Sodnijska preiskava je pokazala, da to ni res in „N. fr. Presse“ preklicuje ono vest.

Vnanje države.

V Pruskem deželnem zboru katoliška stranka krepko napreduje. Predložila je zbornici načrt postave, da se od novega leta naprej odpravi kolek pri časopisih in koledarjih, in načrt postave za vpeljavo občne, enakopravne, neposredne in skrivne volilne pravice. Za prvo postavo bodo glasovali tudi liberalci in vlada se je ne bo mogla ubraniti; mogoče, da dobé večino tudi za drugo postavo. —

Kazen Kolonjskega nadškofa Melchera in njegovega namestnika Baudria je sodnja že mnogo znižala. Obsodila ga je namreč namesto 3 mesecev ječe in 400 tolarjev globe, le na 50 tolarjev globe; če ne bosta plačala, bode škof 14 dni, namestnik njegov pa 8 dni zaprt. Bismark je sicer predrzen, a vendar si ne upa škofov tje v en dan zapirati; čemu tedaj toliko ropota?

V Francoski narodni skupščini je 18. t. m. v generalni debati o podaljšanju predsednikove oblasti poročevalec Laboulaye rekel, da komisija petnajsterih ostane pri svojih predlogih, ker hočejo ministri v njih videti nekatere pridržke, ki jih pa ni Bertault iz levega središča zahteval, da naj Broglie odstopi, kterega je napadal tudi Prax-Paris, ki je tirjal, da naj se vpraša ljudstvo. Monarhisti so naznanili, da niso zoper vtrjenje Mac Mahonove oblasti, da je pa po njihovem prepričanju monarhija najprimerniši vlada za Francosko.

Rouher in še nekaj drugih je tirjalo, da se vpraša ljudstvo, pa pri glasovanju ta predlog ni obveljal. V večerni seji se je s 383 glasovi proti 317 sprejel predlog, da se podaljša oblast Mac-Mahonova na 7 let. 7. decembra bodo imeli okraji Aude, Finistère in Seine-et-Oise volitve za narodno skupščino; vse kaže, da bodo zmagali republikani.

Laška zbornica že večkrat zavoljo premajhnega števila poslancev ni mogla sklepati. Za predsednika izvolila si je Biancheria. — Kralj je sprejel 18. t. m. japonskega poslanca. —

Vlada se je zopet polastila 8 samostanov. — Sredi meseca decembra bodo papež imeli prihodnji konzistorij.

Iz Španjske se „Vaterlandu“ piše, kako navdušeni so Karlisti za svojega kralja. „Bog, domovina in kralj“, s tem klicem se neprestrašeno podajajo v boj; nič jim ne dá, če krogle okoli njih žvižgajo, ker vedo, da ljudstvo za njih moli; če pa padejo, nadjajo se zveličanja. To je vzrok, da zmagujejo. Republikanci pa grejo v boj le prisiljeno. Ljudstvo jih preklinja in jih od strani gleda, oni ne verujejo na Boga, bojé se pa pekla; zato ni pri njih nobene navdušenosti. — Republikanski general Moriones je uni dan, ko je bil premagan, svetu telegrafoval, da je on zmagal in to le zaradi tega, da je na borzi dobičke delal. —

„Times“ zahtevajo, da naj Amerikanci in Angleži, ako Španjska ne zadostuje, vzamejo Havano, Santiago in Mantanzos, Kubo pa naj pripoznavajo za republiko. — Mornarski minister zedinjenih držav je zapovedal, da naj se nabirajo novinci, kolikor jih je mogoče; ljudstvo je za vojsko, prezident Grant pa je menda sklenil, da naj kongres o ti reči konečno določi.

Iz državnega zbora.

Na Dunaju 18. novembra.

Peta seja državnega zbora bila je jako važna; posebno važna za Slovence, ker je precej slovenskih zastopnikov govorilo.

Najpred predlaga in podpira svoj predlog Helferstorfer, da naj se cesarju o petindvajsetletnici adresa pokloni. Primerjaje letošnji 2. december onemu l. 1848, pravi, ves zamaknjen v prenovljeno Avstrijo, da tu se smemo spominjati besedi sv. Janeza v skrivnem razodanju: „On, ki sedi na tronu, pravi: Glej, vse storim novo“. Za tem predlogom se je predložil proračun za prihodnje leto. Po tem proračunu znašali bodo dohodki 389,831.722 goldinarjev, stroški pa 387,359.012 goldinarjev, in se bode na ta način 2,472.710 goldinarjev prigospodarilo. Potem bere Herbst načrt odgovora na prestolni govor, in vname se živahna razprava. Prvi govori Dunajevski v imenu Poljakov: Oni ne bodo glasovali za to adreso, prišli so sicer lesem delat v blagor Avstrije, na podlagi ustave, toda načrt jim ne dopada, ker govori le o delih Avstrije, ker prezgodaj hvali dobrote ustave, ker zamoči nenazočnost Čehov itd. — Za njim govori Kowalski v imenu Rutencev: Oni bodo za načrt glasovali. Dalje Čienčala iz Šlezije dobro brije, sicer v slabi nemščini, pa jim vendar marsiktero zasoli. D e m e l ga potem pobija, a le z zasmehovanjem. Na to vstane Hohenwart. Vse dere proti njemu, Suppan, Dežman, Dolfi, drugi poslanci in ministri tiščijo k njemu, nastavljajo ušesa in pričakujejo, kaj bo povedal? On pa mirno prebere kratek sklep svojega kluba, da se bodo sicer vdeležili glasovanja, ne pa razgovorov pri adresi, da ne bode kdo mislil, da s tem pripoznavajo pravilnost postav o volilni reformi od 2. aprila t. l., ki žalijo pravice kraljestev in dežel. Goljufani se vsi zopet vvrsté in razredé. Za Hohenwartom poprime besedo Giskra. Veseli ga, da hočejo Poljci na podlagi te ustave delovati, togotno pa se obrne proti Hohenwartu in jezno kriči nad njegovo predrznostjo, da ne pripozna državnega zbora, a je vendar obljubo dal. Potem se poprime besedi Dunajevskega: Wir wollen eine Regelung, aber keine Massregelung der Kirche, in pravi, da tudi on in vsak mora pripoznati vpliv verstva in nrvnosti do države in družinskega življenja, toda določno se mora ustaviti in se

boriti zoper vsako zunanjo oblast, ki presega svoje meje in hoče vredovati Avstrijske razmere; zatirati se mora hierarhično gospodovanje, ohrani pa naj se svoboda vere in vesti, da more vsak sam svoje razmere do najvišjega bitja tako vrediti, da bo nazadnje večno zveličan*). Za njim poprime besedo dr. Razlag: On in njegovi tovariši tudi stojé na podlagi postave, a glasovali ne bodo za adreso, ker je preveč centralistična (hypercentralistisch angehaucht). Tudi on želi da bi se razmere med državo in cerkvijo vredile, le kar že zdaj misli, je to, da naj bi ne bila država na d cerkvijo (ist in vorhinein nicht für eine Oberhoheit des Staates in kirchlichen Sachen); da bi se pa vendar vstvarilo soglasje med državo in cerkvijo, naj bi se škofje povabili, da v svojih škofijskih zborih („Provincial & Diöcesan synoden“) stvar prerešetajo in sklepe vladi predložé v podlago sporazumljenja. Zdaj vstane Herman, dolgo govori, le pretiho; pravi, da bi ne bil za Hohenwartom še on govoril, pa razprava ga sili; govori o enakopravnosti, o verstvu, neusmiljeno šiba liberalizem. Boritelji za svobodo vesti ga zasmehujejo — a on se ne ozre ne na desno, ne na levo, ampak zagovarja pravico in resnico. Hrup so naredile besede: Cesarski kraljevi vradniki liberalizujejo ljudstvo — (oho!) — vojni minister liberalizuje vojake, še drugi minister pa učitelje (klici in šum). Za njim govoril je dr. Foregger, zastopnik Celjski in drugih štajarskim mest. Potem se vzdigne dr. Haase zoper Hermana in mu pravi, da je imel „eine theologische Excursion“ in začne govoriti o veri ravno tako izvrstno (?!), kakor Giskra: Imenitni modrijan Nazareški („der grosse Weise von Nazaret“) nas je učil spolnovati državljanske dolžnosti, on nas je učil verovati, upati, ljubiti, in vere ne bode nobeden zatiral, a velja naj, kar pravi veliki apostelj, „da naj si vsakdo sam ustroji svoje versko prepričanje“. (Kje sv. Pavel to uči, tega ni povedal in Greuter se je na vse grlo smejal). Zato se mora ločiti med vero, hierarhijo in cerkvijo kot zveličevalno. To, nadaljuje, se ne sme mešati, kakor to mešajo privrženci Hermanove stranke; zato ne more v Avstriji kaka cerkev nadvladovati; ker pa je do zdaj gospodovala katoliška, od tod prihajajo vsi sadovi, ktere je predgovornik liberalizmu prišteval. Za njim se oglasi nemški Štajarec Foregger tudi proti Hermanu, potem Dolfi Schaffer vstane in proglasi v imenu večine (?) Kranjskega in njegovega (?) ljudstva Kranjsko za ustavoverno. Sledi mu zopet nemški Štajarec, kieremu Vošnjak odgovori, privzemši tudi razmere Kranjske in v kratkem pové, da Slovenci sploh od ustave nimajo drugih blagrov, kakor više davke in težja bremena; to potrjuje kaže, kako se slovenstvo zatira v javnem življenju, v ljudskih solah, očita ministru, kako je vlani dva slovenska profesorja v Mariboru pregnanjal (gemassregelt), kako je letos v Ljubljani slovenske paralelke odpravil in tudi zagovarja svoje mnenje zoper to adreso še s tem, da je v svojem bistvu nasprotna najgorkejšim željam: „za zedinjeno Slovenijo“. Poslanec Wolf-ram predlagal je konec generalne debate, kateri predlog je bil sprejet. Govoril je še dr. Ryger in potem se je stavil predlog, da se seja konča, kar se je tudi zgodilo. Prihodnja seja bo jutri ob 11. uri. —

*) Kaj ne, to je dober bogoslovec; vsak ima lahko svojo vero, vsak naj se po svoje zveliča; vera naj bo prosta, le zoper vnanjo (?) oblast in in hierarhijo se mora boriti! Tedaj od Rima nas hoče ločiti, cerkveno oblast zatreti. Pis.

V šesti seji bila je spicialna adresa debata; adresa se je v ta namen delila v 10 stavkov. Ugovorov je bilo le malo; najvažniši je bil ugovor Kronaweterov, ki je zahteval, da naj se splošna volilna pravica; izrekel je zupanje, da bodo možje, ki so še l. 1848 to zahtevali, n. pr. dr. Giskra, njegov predlog podpirali; pa podpirali so ga le demokratični poslanci in predlog je padel. Adresa se je sprejela brez spremembe. Proti nji so glasovali udje kluba desnega središča, Poljaki in Mladoslavenci. — V ti seji poročal je tudi predsednik, da poslanci, katerih še ni v državnem zboru, pridejo, ali pa se opravičuje. — Dr. Roser interpeliral je vlado, kdaj misli predložiti račun denarnega fonda za razširitev mesta. Tudi se je volila deputacija, ki bode izdelala in cesarju izročila vošilo za petindvajsetletnico njegovega vladanja. Med izvoljenimi je tudi grof Hohenwart. — Budget za l. 1874 izročil se je posebnemu odboru 36 udov, ravno tako predlog o popotnih dietah poslancev. Finančnemu ministru se je dovolilo davke do konca marca po dosedanji postavi pobirati. Sedma seja bila je večeraj.

Gospodarski odsek je sprejel predloge pododsekove o posojilu 80 milijonov srebra. Minister notranjih zadev je v debati povedal, da je dosihmal 80 delničnih društev likvidiralo. Denarni minister je rekel, da bode v enem letu predložil postavo o vravnavi valute.

Dopisi.

Iz Gorenjskega, 18. nov. — Δ Dragi „Slovenec“, sporočil sem Ti zadnjič rezultat kamniškega učiteljskega zbora pod predsedništvom g. Sime, kar se tiče sestavljanja enakega šolskega reda za vse šole z le poldnevnim podukom, kakor so sedaj skoraj vse šole po kmetih. Danes pa imam še nekaj zanimivega pristaviti. Naprej, da bi imel tudi prvi razred popoldne imeti dvakrat na teden po tri ure, in ti tretji uri ste v torek in petek, nalašč narejene za — kateheta! Potem se je ta nova razdelitev ur po g. Simi zboru predložila kar „im Bausch und Bogen“, tako da do danes mnogo učiteljev še natančno ne vé, kako so različni predmeti razdeljeni po urah! Je mar to prosto in premissljeno zborovanje!? Slednjič sem zvedel tudi iz drugih šolskih okrajev, da se je enako sklenilo, posebno sem to slišal iz okolice ljubljanske, pa iz Litijskega šolskega okraja. Tudi drugej se je (ali pa se bode v kratkem) edini postavni oddihljej — četrtek — vzel učenikom in učencem; in s tem se je tudi duhovnikom vzel edini dan, ko so se otroci navadno podučevali za prvo spoved in za sv. obhajilo. Odslej bo zadrega zastran tega poduka, ker ob navadnih šolskih urah se ne dá vse storiti, ob drugem času pa bo težko dobiti šolarjev. Tudi drugej (in to je najiminitnejši) hočejo kateheta postaviti za vrata!

In nikakor po naključbi! Rečem: to je premissljeno storjeno zaničevanje veronauka! Učeniku namreč nikakor ni potrebno, da bi jemal duhovnu prve ure. Njemu je dvakrat na teden vse eno, ali ima uro prvo ali tretjo; on ima mnogo tvarin, ki jih ravno tako uspešno lahko obdeluje tretjo uro, kakor prvo. Učenik ima branje, pisanje, risanje, petje, telovadbo... to so reči, ki se brez kvara pri otrocih lahko tudi tretjo uro jemljó. Ali g. Sima menda pedagogičnih razlogov ni v ozir jemal, drugače bi menda vendar ne bil zamogel n. pr. v petek dopoldne na drugo uro branje, na tretjo in zadnjo pa — krščanski nauk postaviti!

